

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

استان شناسی خراسان رضوی

پایه دهم

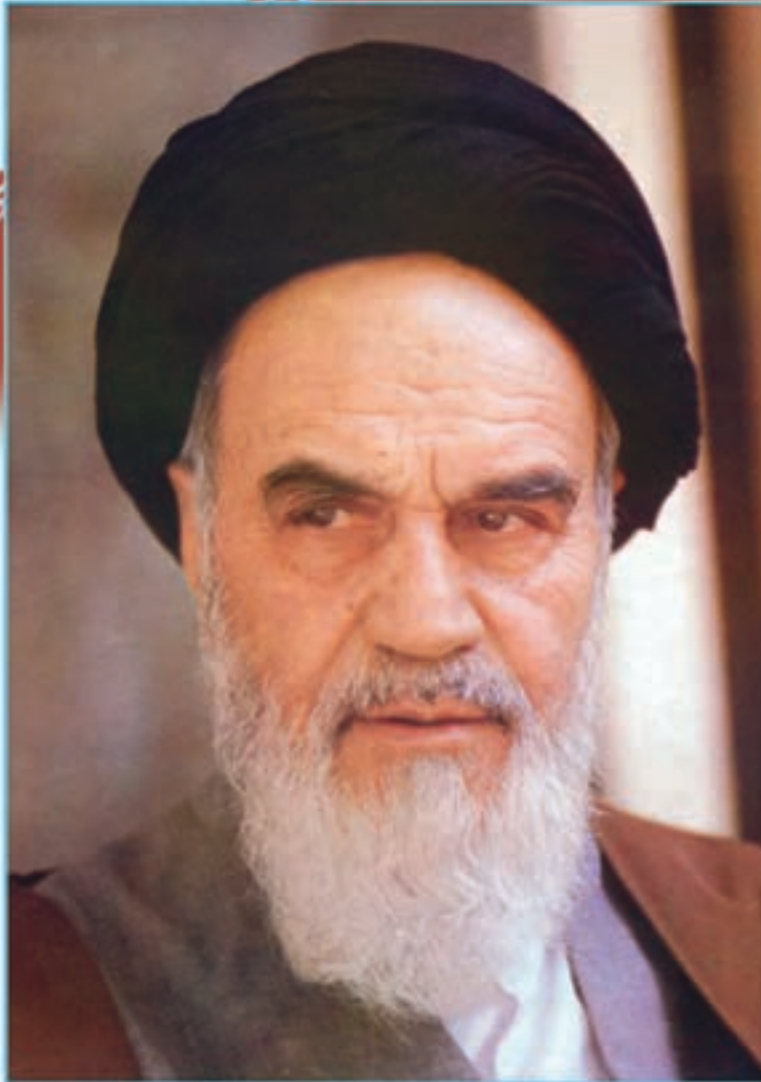
دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	استان‌شناسی خراسان رضوی - پایهٔ دهم دورهٔ دوم متوسطه - ۲۳۷
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	محمدامین عارف‌زاده، حسین نژاد عباسی، محمدتقی خورشیدی، عباس محمودزاده، محمدرضا شمس‌سی، حسن فرخی، طاهره محمدپور، ایرج آقاملایی، فرامرز نودهی و مجتبی شادلو (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - طاهره حسن‌زاده (مدیر هنری، نگارنده طراحی) - طرح گرافیک و طراحی جلد - زهره بهشتی شیرازی (صفحه‌آرا) - سیده فاطمه محسنی، نوشین معصوم دوست، شهلا دالایی، سیده ملکا ایزدی، حمید نابت‌کلاچاهی، مریم دهقان‌زاده (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شمارهٔ ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۹۲۶۶-۸۸۳۰، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبگاه: www.irtxtbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جادهٔ مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ هشتم ۱۳۹۷

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکتیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

نهضت برای اسلام نمی تواند محصور باشد در یک کشور و نمی تواند محصور باشد در حتی کشورهای اسلامی. نهضت برای اسلام همان دنباله نهضت انبیاست. نهضت انبیا برای یک محل نبوده است، پیغمبر اکرم اهل عربستان است لکن دعوتش مال عربستان نبوده، محصور نبوده به عربستان، دعوتش مال همه عالم است.

امام خمینی (رحمة الله علیه)

فهرست

۱	فصل اول — جغرافیای طبیعی استان خراسان رضوی
۲	درس اول : موقعیت جغرافیایی استان
۵	درس دوم : ناهمواری های استان
۱۴	درس سوم : آب و هوای استان
۲۱	درس چهارم : منابع طبیعی استان
۳۹	درس پنجم : مشکلات و مسائل زیست محیطی استان
۴۵	فصل دوم — جغرافیای انسانی استان خراسان رضوی
۴۶	درس ششم : تقسیمات سیاسی استان
۵۴	درس هفتم : جمعیت استان
۶۰	درس هشتم : شیوه های زندگی در استان
۶۸	فصل سوم — ویژگی های فرهنگی استان خراسان رضوی
۶۹	درس نهم : ویژگی های فرهنگی استان
۷۸	فصل چهارم — پیشینه استان خراسان رضوی
۹۷	درس دهم : پیشینه و مفاخر استان
۹۱	درس یازدهم : نقش خراسان رضوی در دفاع از مرزهای ایران اسلامی
۹۵	فصل پنجم — توانمندی های استان خراسان رضوی
۹۶	درس دوازدهم : گردشگری
۱۱۲	درس سیزدهم : توانمندی های اقتصادی استان
۱۲۹	فصل ششم — شکوفایی استان خراسان رضوی پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی
۱۳۰	درس چهاردهم : دستاوردهای انقلاب اسلامی
۱۳۹	درس پانزدهم : چشم انداز آینده استان
۱۴۰	واژگان
۱۴۲	منابع و مأخذ
۱۴۳	تشکر و قدردانی

سخنی با دانش آموزان عزیز

شاید از خود سؤال کنید که برنامه استان شناسی چه نوع برنامه‌ای است؟ هدف برنامه‌ریزان درسی از تألیف کتاب استان شناسی چیست و مطالعه این کتاب چه اهمیتی دارد؟ پاسخ ما به شما دانش آموز عزیز این است که کتاب استان شناسی شما را با استان محل زندگی، مسائل جغرافیایی، تاریخی، اجتماعی، مردم شناسی، اقتصادی و فرهنگی آن آشنا می‌کند. از طرف دیگر یکی از انتظارات تربیتی دنیای امروز، تربیت شهروندانی آگاه است. یک شهروند مطلوب، نیازمند پیدا کردن درکی همه جانبه از واحدهای سیاسی کشور خود و سرزمین ملی در زمینه‌های مختلف است. این برنامه به شما کمک می‌کند تا از استان محل زندگی خود نگاهی جامع و همه جانبه پیدا کنید. کسب بصیرت نسبت به محیط زندگی و آگاهی از خصوصیات آن چه در گذشته و حال و مسائل محیطی، اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی و پیشینه تاریخی استان به شما کمک خواهد کرد تا با بحث و گفت‌وگو بینشی عمیق از این مسائل پیدا کرده و راه حل‌های این مشکلات را پیدا کنید.

بدون شک شما، مدیران آینده جامعه خواهید بود. زندگی مدرسه‌ای باید شما را به دانش لازم برای حل مسائل جامعه مجهز کند. مکانی که شما در آن زندگی می‌کنید توانمندی‌های مختلفی دارد؛ برای مثال، می‌توان به توانمندی‌های جغرافیایی، فرهنگی، اقتصادی و انسانی اشاره کرد. خود شما بخشی از این سرمایه و توانمندی‌ها هستید. بهره‌برداری از توانمندی‌های بالقوه یک کشور در گرو شناخت همه جانبه محل زندگی شما و نیز کشور است. برنامه استان شناسی به شما می‌آموزد که فرصت‌های موجود در استان شما کدام است و یا این که تهدیدها و ناتوانی‌ها را چگونه می‌توانید به فرصت تبدیل کنید.

فراموش نکنید که همه امکانات موجود در محیط فرصت است، آب و هوا، بیابان، کوه، رودخانه، جنگل، نیروی انسانی، میراث فرهنگی، صنایع دستی و خیلی چیزهای دیگر، مهم این است که بیاموزید چگونه از این فرصت‌ها در جهت سعادت خود و جامعه استفاده کنید.

آگاهی از مسائل استان موجب خواهد شد تا از علل پیشرفت و یا عقب ماندگی استان خود آگاه شوید و برای حل آن، راه حل‌های خلاق پیدا کنید.

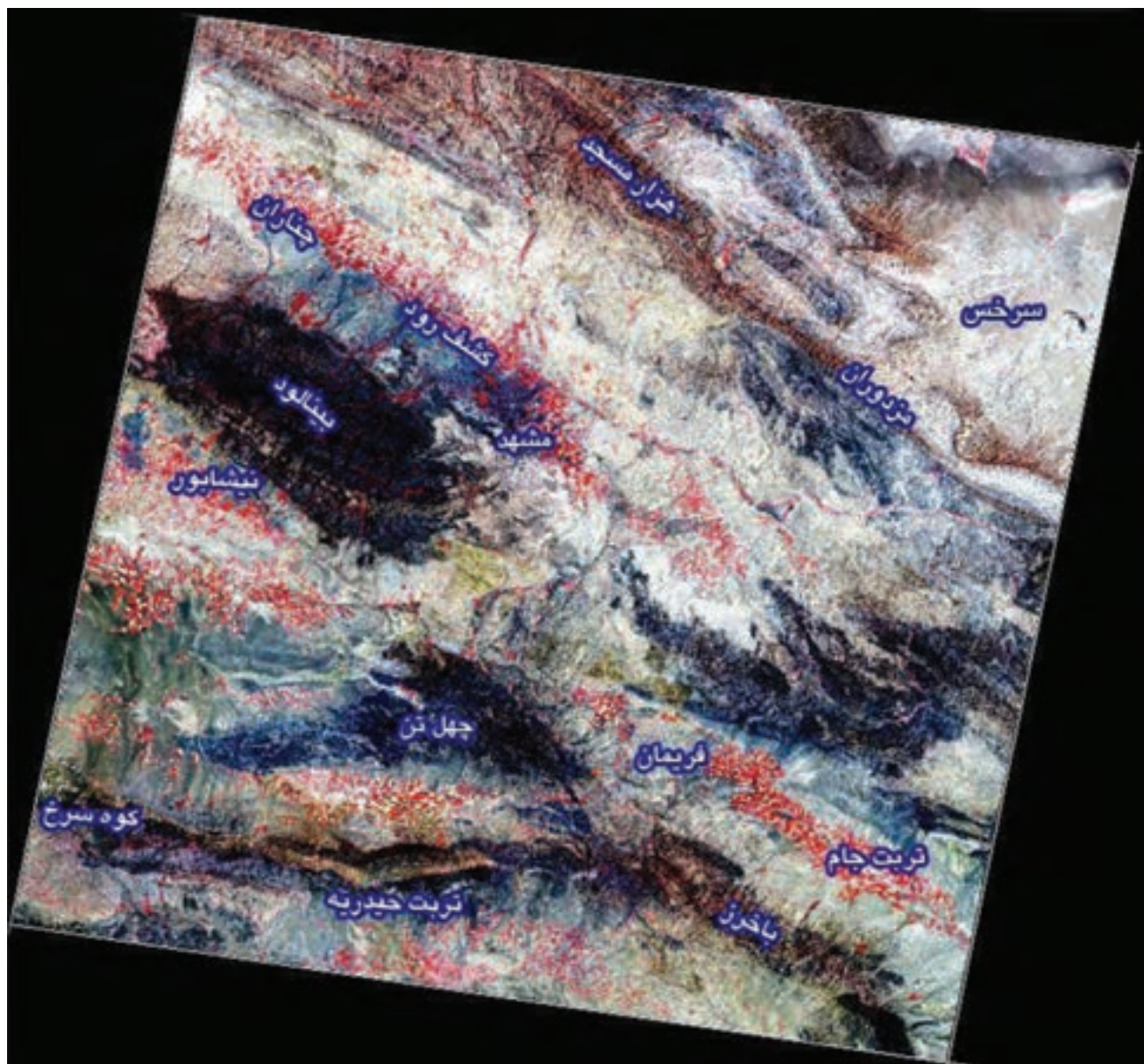
ممکن است، این سؤال در ذهن شما مطرح شود که آیا بهتر نیست آموزش درباره محیط زندگی یا موضوعات اجتماعی از محیط نزدیک آغاز شود و سپس به محیط دورتر مانند استان و یا کشور بینجامد. ما در این برنامه از طریق طرح پرسش‌ها و فعالیت‌های مختلف این فرصت را برایتان فراهم کرده‌ایم.

بدون شک مطالعه شهر و استان در زمینه‌های جغرافیایی، تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، آداب و رسوم محلی نه تنها می‌تواند موجب دل‌بستگی به زادگاه و سرزمین ملی شود، بلکه این فرصت را فراهم می‌کند تا با گنجینه‌های مختلف طبیعی، انسانی، فرهنگی و فناوری کشور خود آشنا شوید. در این برنامه در می‌یابید که افراد زیادی چه در گذشته یا حال در استان شما برای اعتلای کشور تلاش کرده‌اند.

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ شرایطی را فراهم کرد که دولت و مردم با احساس مسئولیت بیش‌تری برای پیشرفت همه جانبه ایران عزیز تلاش کنند. در ادامه این تلاش‌ها جهت رسیدن به قله رفیع سربلندی و شکوفایی ایران اسلامی که به همت و کوشش شما دانش آموزان عزیز، بستگی دارد امید است با عنایت حق تعالی و اعتماد به نفس از هیچ کوشش و خدمتی دریغ نکنید. در این راه قطعاً راهنمایی‌های مفید دبیران محترم جغرافیا بسیار سودمند خواهد بود.

به امید موفقیت شما

گروه جغرافیای دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

تصویر ماهواره‌ای بخشی از استان خراسان رضوی

این تصویر به وسیله ماهواره‌ای لندست (land sat) در تاریخ تیر ماه ۱۳۸۸ از ارتفاع ۷۰۵ کیلومتری گرفته شده است.

از آنجا که این تصویر در فصل تابستان گرفته شده از پوشش‌های برف در آن خبری نیست. پراکندگی کشتزارها و باغ‌ها را به رنگ قرمز در این تصویر می‌توان دید. در این تصویر در قسمت شمال شهر مشهد کوه‌های ممتد هزار مسجد و در جنوب و غرب آن کوه‌های بینالود به رنگ تیره در حد فاصل مشهد و نیشابور دیده می‌شود. (به استقرار باغات و کشتزارها در دره‌ها توجه کنید).

از تصاویر ماهواره‌ای برای پیش‌بینی‌های هواشناسی، تشخیص میزان آب رودها و برآورد میزان محصولات کشاورزی و کلاً بهره‌برداری از منابع زمین استفاده‌های ارزشمندی می‌شود.

(عکس از سازمان فضایی ایران)